

(19)

URZĄD
PATENTOWY
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

(10) **PL 245678 B1**

(12)

Opis patentowy

(21) Numer zgłoszenia: **440972**

(22) Data zgłoszenia: **2022.04.19**

(43) Data publikacji o zgłoszeniu: **2023.10.23 BUP 43/2023**

(45) Data publikacji o udzieleniu patentu: **2024.09.16 WUP 38/2024**

(51) MKP:

G01N 33/84 (2006.01)

-
- (73) Uprawniony z patentu:
READ-GENE SPÓŁKA AKCYJNA, Szczecin, PL
- (72) Twórca(-y) wynalazku:
JAN LUBIŃSKI, Szczecin, PL
TADEUSZ DĘBNIAK, Mierzyn, PL
CEZARY CYBULSKI, Wołczkowo, PL
JACEK GRONWALD, Szczecin, PL
TOMASZ HUZARSKI, Szczecin, PL
ANNA JAKUBOWSKA, Szczecin, PL
RÓŻA DERKACZ, Godziszewo, PL
WOJCIECH MARCINIAK, Szubin, PL
-

(54) Tytuł:

Sposób określenia ryzyka raków u kobiet w zależności od stosunku stężeń selenu do arsenu we krwi

PL 245678 B1

Opis wynalazku

Wynalazek dotyczy sposobu określenia ryzyka raków u kobiet w zależności od stosunku stężeń selenu do arsenu we krwi. Opisany wynalazek opiera się na ustaleniu, że istnieje korelacja między stosunkami stężeń selenu do arsenu we krwi a ryzykiem zachorowania na raka u kobiet. Prezentowany sposób powinien znaleźć zastosowanie w szeroko rozumianej diagnostyce i profilaktyce nowotworów, zwłaszcza u kobiet.

W literaturze można znaleźć wiele eksperymentów opisujących interakcje pomiędzy selenem (Se) a arsenem (As). Se oraz As tworzą związek jonu seleno-bis(S-glutationylo)arsinium $[(GS)_2AsSe]^-$, który jest szybko wydzielany z żółcią. Zaobserwowano zdolność do znacznego zwiększenia wydalania Se do przewodu pokarmowego podczas iniekcji arseninu i seleninu w podostrych dawkach. Taką interakcję obserwowano również w innych badaniach z różnymi dawkami, formami As i Se, oraz czasami odstępów pomiędzy iniekcjami tych pierwiastków. W innych eksperymentach opisano również odwrotny mechanizm – selenit stymulował wydalanie As z przewodu pokarmowego [1,2].

W poprzednim zgłoszeniu patentowym Spółki [3] przedstawiono wyniki nieistotne statystycznie wskazujące na tendencję ku zmniejszonemu ryzyku raków przy uwzględnieniu stosunku stężeń selenu do arsenu, różnych czynników środowiskowych oraz stylu życia. Natomiast w innym zgłoszeniu patentowym [4] zaobserwowano, że stosunek stężeń we krwi Se do As zmniejsza ryzyko zachorowania na raka u kobiet. W niniejszych badaniach **nieoczekiwanie** ustalono, że stosunek stężeń we krwi selenu do arsenu jest niezmiernie istotny szczególnie wśród kobiet ze stężeniem arsenu we krwi $< 0,8 \mu\text{g/l}$.

Przedmiotem wynalazku jest sposób określenia ryzyka raka, charakteryzujący się tym, że obejmuje ilościową ocenę stężenia selenu oraz arsenu w próbce krwi badanej kobiety oraz określenie stosunku stężeń selenu do arsenu, przy czym w/w stosunek wskazuje na ponad 5,5-krotnie zmniejszone ryzyko zachorowania na raka wśród kobiet, nie będących nosicielkami mutacji w genie BRCA1, ze stężeniem arsenu we krwi $< 0,8 \mu\text{g/l}$, oraz przy stosunku Se/As w przedziale 170–240.

Korzystnie próbkę materiału stanowi krew pełna.

Korzystnie stężenie selenu oraz arsenu w próbce oznacza się przez bezpośredni pomiar tych pierwiastków we krwi pełnej.

Przykład realizacji wynalazku

Grupa badana

Grupa obserwacyjna została wybrana spośród osób, których materiał znajduje się w biobanku naszego ośrodka. Pacjenci, którzy zgłosili się w latach 2010–2019 do Onkologicznej Poradni Genetycznej przy Szpitalu Klinicznym Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie, byli zapraszani do oddania próbki krwi w celu biobankowania i podpisywali zgodę na przechowywanie i wykorzystywanie materiału w celach naukowych. Próbkę krwi były pobierane w godzinach 8–14, a pacjenci byli poinformowani o konieczności bycia na czczo przez co najmniej 4 godziny przed pobraniem. Dla większości pacjentów próbka była pobrana tylko raz, ale w niektórych przypadkach, również więcej razy przy okazji kolejnych wizyt. Próbkę krwi przechowywano w -80°C do momentu oznaczenia stężenia arsenu.

Do kohorty prospektywnej włączono 2960 zdrowych kobiet, bez mutacji w genie *BRCA1*. Zostały one: poddane średnio 41 miesięcznej obserwacji, w trakcie której u 148 kobiet zdiagnozowano nowotwór złośliwy. Każda z uczestniczek badania wypełniła ankietę o stanie zdrowia oraz stylu życia. Charakterystykę grupy prospektywnej przedstawiono w Tabeli 1.

Tabela 1. Charakterystyka grupy

	Chore (n=148)	Zdrowe (n=2812)
Średnia wieku (zakres)	56 (35-82)	53 (33-84)
Palenie papierosów		
-obecnie	40 (1,4%)	604 (20,4%)
-w przeszłości	34 (1,1%)	749 (25,3%)
-nigdy	74 (2,5%)	1459 (49,3%)
Stosowanie doustnej antykoncepcji		
-nie	119 (4,0%)	2080 (70,3%)
-tak	28 (0,9%)	733 (24,8%)
Przyjmowanie hormonalnej terapii zastępczej		
-nie	112 (3,8%)	2215 (74,8%)
-tak	35 (1,2%)	598 (20,2%)
Adnexectomia		
-nie	135 (4,6%)	2630 (88,9%)
-tak	9 (0,3%)	175 (5,9%)
-brak danych	4 (0,1%)	8 (0,3%)

Materiał

Od każdej osoby włączonej do badania w trakcie rekrutacji pobrano próbkę krwi do pomiaru stężenia arsenu.

Metoda oznaczania zawartości arsenu we krwi pełnej**Aparat**

Do określenia stężenia arsenu wykorzystana została technika spektrometrii mas ze wzbudzeniem w plazmie indukcyjnie sprzężonej. Do wykonania pomiaru wykorzystano spektrometr mas ELAN DRC-e (PerkinElmer) oraz NexION 350D (PerkinElmer). Wykorzystanie ICP-MS pozwala uzyskać limity detekcji < 0,1 µg/l. Podczas prowadzenia oznaczeń populacji nieekspozowanej zawodowo na metale i ich związki, czułość aparatury odgrywa kluczową rolę.

Przygotowanie do pomiaru

Zebrane próby krwi, zostały rozmrożone z temperatury -80°C do temperatury pokojowej, w dniu wykonywania analiz. Każda próbka została dokładnie wymieszana przy użyciu wstrząsarki lub wortexu w celu uzyskania możliwie największej homogenności materiału. Proces ten został powtórzony bezpośrednio przed pobraniem objętości krwi do rozcieńczeń z uwagi na zjawisko rozwarstwiania się krwi. Stosując możliwie najprostszą technikę, próbki krwi zostały rozcieńczone w stosunku 1:30 (50 µl krwi : 1450 µl buforu).

Z uwagi na specyfikę pomiaru do rozcieńczeń zastosowano roztwór wodorotlenku tetrametyloamonowego (TMAH). Alkaliczne pH zapewnia dobrą rozpuszczalność składników krwi, nie powodując tym samym precypitacji żadnej z frakcji. Dodatkowo w celu lepszej dyspersji rozpuszczonych składników krwi zastosowano dodatek niejonowego surfaktantu w postaci Trytonu X-100. Wykorzystanie tego związku nie tylko ułatwia rozpuszczanie m.in. białek ale także przyczynia się do szybszego wypłukiwania próbki z układu wprowadzenia spektrometru. Do korekcji efektu matrycy oraz dryfu aparatu użyty został standard wewnętrzny w postaci rodu. (105Rh). Do uzyskania stabilności jonów metali rozpuszczonych w roztworze zastosowany został dodatek kwasu wersenowego (EDTA). Dodatkowo, z racji zawartości związków zawierających węgiel, zastosowano dodatek butanolu do wszystkich roztworów w celu niwelacji efektu związanego ze znaczną ilością węgla w badanej próbce.

Warunki pomiaru

Wszystkie oznaczenia przeprowadzono z wykorzystaniem kwadrupolowej celi reakcyjnej spektrometru, tzw. trybie DRC (ang. Dynamic Reaction Cell) aparatu Elan DRC-e oraz NexION 350D (PerkinElmer) z tlenem jako gazem reakcyjnym.

Walidacja pomiarów

Do walidacji pomiarów zastosowano następujące materiały referencyjne ClinCheck (Recipe, Niemcy), NIST 955c (National Institute of Standards and Technology, Stany Zjednoczone) oraz BCR 634/BCR635 (European Commission, Community Bureau of Reference). Są to standardy odniesienia powszechnie stosowane w spektrometrii, pozwalające na potwierdzenie precyzji, czułości i specyfiki pomiaru.

Statystyka

Różnice w częstościach pomiędzy analizowanymi grupami oceniano przy pomocy Testu Zgodności Fishera.

Wyniki

Analiza otrzymanych wyników wykazała istotną korelację między stosunkami stężeń selenu i arsenu we krwi a ryzykiem zachorowania na raka u kobiet.

Kobiety, ze stężeniem arsenu we krwi $< 0,8 \mu\text{g/l}$, mają ponad 5,5-krotnie obniżone ryzyko zachorowania na raka przy stosunku stężeń selenu do arsenu we krwi w przedziale 170–240, w porównaniu do kobiet z w/w stosunkiem poza wskazanym zakresem ($p 0,0001$; OR 5,6; 95%CI: 2,0–15,7). – Tabela 2.

Tabela 2. Częstość występowania raków u kobiet ze stężeniem arsenu $< 0,8 \mu\text{g/l}$ w zależności od stosunku stężeń selenu do arsenu we krwi.

Grupa	Stosunek Se/As	Osoby chore	Osoby zdrowe	p	OR	95%CI
I	$< 145,04$	18	337	0,004*	4,69	1,57-14
II	145,15-168,84	13	342	0,05*	3,34	1,08-10,33
III	168,84-199,87	4	351	Ref.	Ref.	Ref.
IV	$> 199,88$	6	350	0,75	1,5	0,42-5,38
Wybrane zakresy						
I	170-240	4	519	Ref.	Ref.	Ref.
II	$< 170 \& > 240$	37	861	0,0001*	5,6	2,0-15,7

*wynik istotny statystycznie

Wśród kobiet, ze stężeniem arsenu we krwi $\geq 0,8 \mu\text{g/l}$ nie wykazano zakresu dla stosunku stężeń selenu do arsenu we krwi, w którym ryzyko zachorowania na raka było zmniejszone/zwiększone. – Tabela 3.

Tabela 3. Częstość występowania raków u kobiet ze stężeniem arsenu $\geq 0,8 \mu\text{g/l}$ w zależności od stosunku stężeń selenu do arsenu we krwi.

Grupa	Stosunek Se/As	Osoby chore	Osoby zdrowe	p	OR	95%CI
I	$< 60,61$	30	355	0,31	1,39	0,79-2,46
II	60,66-85,50	22	363	Ref.	Ref.	Ref.
III	85,52-108,28	30	355	0,31	1,39	0,79-2,46
IV	$> 108,29$	25	359	0,66	1,15	0,64-2,08

Literatura

- Gailer, J.; George, G.N.; Pickering, I.J.; Prince, R.C.; Younis, H.S.; Winzerling, J.J. Biliary Excretion of [(GS)(2)AsSe](-) after Intravenous Injection of Rabbits with Arsenite and Selenate. *Chem Res Toxicol* **2002**, *15*, 1466–1471, doi:10.1021/tx025538s.
- Zeng, H.; Uthus, E.O.; Gerald, F.; Combs, Jr.; Mechanistic aspects of the interaction between selenium and arsenic. *Journal of Inorganic Chemistry* **2005**, *99* (6), 1269–1274, doi:10.1016/j.jinorgbio.2005.03.006.
- Read-Gene S.A.; Sposób określenia ryzyka raków u kobiet w zależności od ich wieku oraz stężeń wybranych mikroelementów. **2017**, Zgłoszenie patentowe nr P.422751.
- Read-Gene S.A.; Sposób określenia ryzyka raków u kobiet nie będących nosicielkami mutacji w genie BRCA1 i BRCA2 w zależności od stężeń we krwi arsenu, kadmu, cynku i/lub selenu. **2018**, Zgłoszenie patentowe nr P.425602.

Zastrzeżenia patentowe

1. Sposób określenia ryzyka raka, **znamienny tym**, że obejmuje ilościową ocenę stężenia selenu oraz arsenu we krwi w próbce biologicznej osoby badanej oraz określenie stosunku selenu do arsenu, przy czym w/w stosunek wskazuje na ponad 5,5-krotnie zmniejszone ryzyko zachorowania na raka wśród kobiet, nie będących nosicielkami mutacji w genie BRCA1, ze stężeniem arsenu we krwi $< 0,8 \mu\text{g/l}$ oraz przy stosunku Se/As w przedziale 170–240.
2. Sposób wg zastrzeżenia 1, **znamienny tym**, że próbkę materiału biologicznego stanowi krew pełna.
3. Sposób wg zastrzeżenia 1, 2, **znamienny tym**, że stężenie selenu oraz arsenu w próbce oznacza się przez bezpośredni pomiar tych pierwiastków we krwi pełnej.